

*Alus: Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1
„Põhikooli riiklik õppekava“
(Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses)*

Väärtusõpetus

Valdkond	Sotsiaallained
Kursuse nimetus	Väärtusõpetus
Lõimumine	Väärtusõpetus lõimub riikliku õppekava üldpädevustega, sh väärtuspädevus, suhtluspädevus, õpipädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus ning ettevõtlikkuspädevus. Lisaks lõimub see ka kõikide ainevaldkondadega.
Õppe kavandamine ja korraldamine	Väärtusõpetust õpetatakse 1. klassis üks tund nädalas, kokku 35 tundi õppeaastas. Õppe kavandamisel lõimitakse väärtuskasvatuse teemad KiVa programmi sisu ja reeglitega ning seostatakse õpitut õpilaste igapäevaste kogemustega kodus, koolis ja kaaslastega suheldes. Õppetöö korraldamisel kasutatakse eakohaseid ja aktiivseid õppemeetodeid: vestlusi, arutelusid, lugusid, mängu, loovülesandeid, rollimängu, paaris- ja rühmatööd, videoid ning KiVa arvutimängu. Õppetegevusi kavandades arvestatakse õpilaste individuaalsete erinevuste, arengutaseme ja turvalise õpikeskkonna põhimõtetega. Õppimist toetatakse järjepideva tagasiside, eneseanalüüsi ja õpitud oskuste igapäevase rakendamise kaudu.
Õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane • õpib tundma ja väärtustama iseennast ning märkama oma tugevaid ja arendamist vajavaid külgi; • mõistab oma rolli pereliikme, sõbra, kaaslase, õpilase ja ühiskonna liikmena; • kujundab esmaseid väärtushoiakuid, nagu sõbralikkus, hoolivus, lugupidamine, ausus, usaldusväarsus, vastutustundlikkus, sallivus, julgus ja tänulikkus; • oskab märgata, nimetada ja sobival viisil väljendada enda tundeid ning arvestada teiste tunnetega; • peab kinni kokkulepetest ja võtab vastutuse oma sõnade, valikute ning tegude eest; • õpib oma eksimusi märkama ja tunnistama, vabandama, tehtut heastama ning oma käitumist korrigeerima; • arendab enesedistsipliini, sihikindlust ja eakohaseid enesejuhtimisoskusi; • märkab inimeste, arvamuste ja olukordade erinevusi ning suhtub neisse sallivalt ja lugupidavalt; • õpib lahendama erimeelsusi rahumeelselt, kuulama kaaslast ja leidma kompromisse; • omandab paaris- ja rühmatööks vajalikud koostööoskused; • mõistab kiusamise olemust, tunneb KiVa reegleid ning oskab kiusamisolukorras turvaliselt ja hoolivalt tegutseda; • tunneb eakohaseid ühiskonnas heaks kiidetud käitumisnorme ja rakendab neid igapäevaelus.
Õpitulemused	Õpilane

	• nimetab põhilisi tundeid ning kirjeldab, mille järgi saab teiste inimeste tundeid märgata; • väljendab ja juhib oma tundeid eakohasel ning sobival viisil; • peab kinni kokkulepetest ja võtab vastutuse oma sõnade, valikute ning tegude eest; • kirjeldab oma rolli pereliikme, sõbra, kaaslase, õpilase ja ühiskonna liikmena; • käitub kaaslastega sõbralikult, hoolivalt ja lugupidavalt; • märkab oma eksimusi, tunnistab neid ning oskab vabandada, tehtut heastada ja oma käitumist korrigeerida; • rakendab eakohaseid enesedistsipliini ja enesejuhtimise võtteid; • nimetab enda tugevusi, arendamist vajavaid külgi ja huvialasid; • märkab inimeste, arvamuste ja olukordade erinevusi ning suhtub neisse sallivalt; • kuulab kaaslast, väljendab oma arvamust viisakalt ja otsib erimeelsuse korral kompromissi; • kasutab eakohaseid õpivõtteid ning osaleb paaris- ja rühmatöös; • eristab kiusamist tavalisest konfliktist, naljast ja juhuslikust teost; • tunneb KiVa reegleid ning kirjeldab, kuidas kiusamisolukorras turvaliselt tegutseda; • toetab kiusatud kaaslast ega ühine kiusajaga; • teab, et kiusamisest tuleb rääkida usaldusväärsele täiskasvanule; • tunneb ja järgib eakohaseid koolis ning ühiskonnas heaks kiidetud käitumisnorme.
Õppesisu	Õppesisu keskendub õpilase enesetundmise, väärtushoiakute, suhtlemis- ja koostööoskuste ning vastutustundliku käitumise arendamisele. Käsitletakse tundeid ja nende juhtimist, kokkulepetest kinnipidamist, oma tegude eest vastutamist, eksimuste tunnistamist ning enesedistsipliini. Õpilane õpib mõistma oma rolli pereliikme, sõbra, kaaslase, õpilase ja ühiskonna liikmena, märkama inimeste erinevusi ning lahendama erimeelsusi rahumeelselt. Paaris- ja rühmatöö kaudu arendatakse kuulamis-, arvestamis- ja koostööoskusi. Väärtusõpetus lõimitakse KiVa programmi teemadega, mille kaudu õpitakse kiusamist märkama ja ennetama, kiusatud kaaslast toetama ning vajaduse korral täiskasvanult abi küsima.
Õppekeskkond	Õppetöö toimub turvalises, hoolivas ja kõiki kaasavas õppekeskkonnas, kus arvestatakse õpilaste individuaalsete erinevuste ning arengutasemega. Õpperuumi saab kohandada vestlusteks, mängudeks, loovtegevusteks ning paaris- ja rühmatööks. Õppetöös kasutatakse vajaduse korral audiovisuaalseid ja digivahendeid, sealhulgas KiVa õppematerjale, videoid ning arvutimängu. Oluline on avatud ja lugupidav õhkkond, kus õpilane julgeb oma mõtteid ja tundeid väljendada, eksida, abi küsida ning koostööd teha.

Hindamine	Õpilase arengut toetatakse kujundava hindamise kaudu, andes suulist tagasisidet tema osalemisele, koostööoskustele, kokkulepetest kinnipidamisele ning õpitud väärtuste ja käitumisviiside rakendamisele. Õpilast suunatakse oma käitumist ja arengut eakohaselt analüüsima, märkama edusamme ning seadma järgmisi eesmärgi.
Õppematerjalid	- KiVa õpetaja käsiraamat, 1. moodul (C.Salmivalli, V. Pöyhönen, A. Kaukiainen) - KiVa siseveeb www.kivaprogram.net

Õppesisu nädalat kaupa

Nädal	Teema	Sisu
1.	Saame tutvavaks	Tutvumismängud Iga lapse nimi ja eripära on oluline Arutelu: millal tunnen end koolis turvaliselt? Koostame esimesed kokkulepped: kuulame, räägime kordamööda ja hoolime
2.	Tunded – tunnete märkamine	Mis on tunded ja miks neid vaja on? Põhitunnete nimetamine, kehakeele ja näoilmete märkamine Kuidas saan teada, mida keegi tunneb? Paaristöö tunnete peegeldamiseks
3.	Tunded – oma tunnete juhtimine	Rahuliku hingamise, pausi võtmise ja abi küsimise harjutamine Sobivad viisid rõõmu, kurbuse, viha ja hirmu väljendamiseks Raamatusoovitus „Pärt ei oska saltot” (A.Saar)
4.	Meie klass – siia kuuluvad kõik	Mis on grupp ja mida tähendab grupi liikmeks olemine? Igaühe roll klassis KiVa reegel 1: kedagi ei jäeta välja Koostöömäng
5.	Erinevus on rikkus	Inimeste sarnasuste ja erinevuste märkamine Erinevate huvide, võimete, perede ja arvamuste austamine KiVa reegel 2: erinevus on rikkus KiVa arvutimängu I tase
6.	KiVa koolis ei kiusata kedagi	Mis on kiusamine? Kiusamise eristamine konfliktist, naljast ja juhuslikust teost Video „Kiusamine või mitte?” KiVa reegel 3: ma ei kiusa
7.	Kiusamine ja tunded	Video „Ohvri lugu” Kiusamise mõju tunnete ja turvatunde kaudu

		Ohvri, kiusaja ja pealtvaatajate võimalikud tunded Turvaline arutelu ja abi küsimine Raamatusoovitus „Pipi Pikksukk” 2. peatükk „Pipi on asjadeotsija ja satub kaklusse“ (A.Lindgren)
8.	Me ei ühine kiusajatega	Käitumine kiusamisolukorras Pealtvaataja valikud Harjutame eemaldumist, selge „ei” ütlemist ja toetava kaaslase kutsumist KiVa reegel 4: me ei ühine kiusajatega KiVa arvutimängu II tase
9.	Aitame kiusatud last	Kiusatud laps vajab tuge Toetavate sõnade ja tegude harjutamine rollimängus KiVa reegel 5: aitame ja julgustame kiusatud lapsi KiVa arvutimängu III tase
10.	Mina ennast kiusata ei lase	Enesekindlus ja turvalised vastused kiusamisele Video „Endise ohvri soovitused” KiVa reegel 6: räägime kiusamisest täiskasvanule KiVa arvutimängu IV tase
11.	KiVa leping	KiVa reeglite meenutamine, klassi kokkulepete täpsustamine ja KiVa lepingu sõlmimine KiVa veebiküsitlus KiVa arvutimängu V tase
12.	Mina olen õpilane	Õpilase õigused, kohustused ja vastutus Kokkulepetest kinnipidamine ja usaldusväärsus Igapäevaste kooliolukordade lahendamine
13.	Mina olen pereliige	Minu roll ja ülesanded peres Kuidas näitan hoolimist ja tänulikkust? Pere mitmekesisuse austamine
14.	Hea sõber	Sõpruse tähendus Sõbra kuulamine, toetamine ja ausus Milline sõber olen mina?
15.	Kaaslane mängus ja töös	Kaaslastega arvestamine, jagamine ja kordamööda tegutsemine Ausa mängu reeglid
16.	Lubadus ja usaldus	Mida tähendab lubaduse pidamine? Valikute tagajärjed ja oma tegude eest vastutamine Juhtumite arutelu

17.	Eksimine on õppimise osa	Oma eksimuse märkamine ja tunnistamine Vabandamise neli sammu: tunnistan, vabandan, heastan, proovin uuesti
18.	Enesedistsipliin	Kuidas alustan, jätkan ja lõpetan ülesande? Ootamine, tähelepanu hoidmine ja impulsi pidurdamine
19.	Minu tugevused	Oma tugevate külgede märkamine ja nimetamine Kaaslastele tunnustava tagasiside andmine
20.	Mida ma veel õpin?	Nõrkade külgede käsitlemine arendamist vajavate oskustena Abi küsimine
21.	Minu huvid ja loovus	Huvialade avastamine ja tutvustamine Erinevad huvid rikastavad klassi Loovülesanne paaris või rühmas
22.	Õpin õppima	Eakohased õpivõtted: kuulamine, vaatlemine, kordamine, küsimine Milline võte aitab mind?
23.	Hea paaristöö	Paarilise kuulamine Rollide jagamine Kordamööda rääkimine Tagasiside koostööle
24.	Hea rühmatöö	Rühma eesmärk, ülesanded ja rollid Kõigi kaasamine ning ühiselt vastutamine Seos KiVa reeglitega
25.	Erinevad arvamused	Vaadete erinevuse märkamine Kuulan lõpuni, ütlen oma mõtte viisakalt ja küsin täpsustusi Harjutused
26.	Kompromiss	Mis on kompromiss? Paaris probleemilahendus ja ühise valiku tegemine
27.	Tüli või kiusamine?	Konflikti ja kiusamise erinevuse kordamine Tüli lahendamise sammud
28.	Sõnade jõud	Sõbralikud, toetavad ja haiget tegevad sõnad Enne ütlemist mõtlen Hea sõna ring Heastamise harjutus
29.	Tänulikkus	Märkan head enda ümber ja oskan tänada Tänukaardi või tänulikkuse puu loomine Tänu väljendamine sõnades ja tegudes

30.	Julgus teha head	Julgus ei tähenda hirmu puudumist Õige teo valimine ka siis, kui teised ei toeta Filmisoovitust „Eia jõulud Tondikakul”
31.	Rahulikkus ja enesejuhtimine	Rahunemisvõtted Isiklik rahunemisplaan
32.	Mina ühiskonna liikmena	Kodu, kool ja kogukond Miks on ühised käitumisnormid vajalikud? Viisakus, kord, turvalisus ja teistega arvestamine avalikus ruumis
33.	Hoolin oma keskkonnast	Ühise ruumi ja looduse hoidmine Minu väike panus klassis või koolis Rühmatööna hooliva teo kavandamine
34.	Meie väärtused ja KiVa reeglid	Kõigi õpitud väärtuste ning kuue KiVa reegli seostamine Näidisjuhtumite lahendamine rühmades
35.	Mina ja meie – õppeaasta kokkuvõte	Eneseanalüüs: mida õppisin enda, kaaslaste ja koos tegutsemise kohta? Minu tugevused, järgmised eesmärgid ja heateod